

Erjavce

V R T E C.



Časopis s podobami za slovensko mladino.



Uredil in založil

Ivan Tomšić,

učitelj z zlatim križem za zasluge na c. kr. vadnici v Ljubljani.



Osemnajsti tečaj, 1888.



V Ljubljani.

Natisnila Klein in Kovač.

KAZALO.

Pesni.

	Stran		Stran
Hčerka materi za novo leto	<i>Kner</i> 1	Skušnjava	41
Po zimi	<i>Kner</i> 11	Narodne basni	<i>J. P. Karle</i> 43
Na Krasu	<i>Kner</i> 17	Mladinoljub	<i>Tomanov</i> 44
Otrokova večerna molitev	<i>J. P. Karle</i> 17	Salomonova sestra	52
Grda leska	<i>Kner</i> 23	Prva šola	<i>a. p.</i> 58, 74, 90, 106
Denár	<i>Kner</i> 25	Aleluja	62
Svečnica	<i>J. P. Karle</i> 32	Kako se v nebesa pride	63
Marija	<i>J. P. Karle</i> 36	Vstajenje	66
Sneg	<i>J. P. Karle</i> 39	Starec in mladenec	79
Prezgodnej cvetici	<i>J. P. Karle</i> 41	Katrica v spomladi	<i>C</i> 80 ✓
Mraz beži	<i>F. P. Karle</i> 49	S planine	81
Zvon	55	Kdo je naučil ptičice peti	82
Vzpomlád	<i>Kner</i> 57	Mula in muha (basen)	83
April	" 71	Pastir	96
Kolédnica	" 73	Najdeni denar	<i>Albina Trevenova</i> 101
Deček in lástovica	87	V gozdu	112
Otročje pesence	<i>Kner</i> 87, 175, 199	Volk, medved, mrjasec — lisica in mačka (basen)	114
Dva zajéka	<i>Kner</i> 89	Spomini	115
Pózor četa	<i>F. P. Karle</i> 97	Dober in priden otrok	117
Sóva prosí iglico	103	Tri rože	<i>K. P. Karle</i> 122
Umirajoče dete	<i>P. P. Karle</i> 105	Mlada muha	130
O drevescu, ki si je želelo drugačnega listja	111	Zmaj	132
Materi za god	<i>P. P. Karle</i> 119	Kratke basni	132
Slike vodá	<i>J. P. Karle</i> 121	Rožni venec	<i>Tomanov</i> 138
Dve rožici	135	Volk in lisjak	142
Novomašniku	<i>Kner</i> 137	Justin in Justinijan	154
Pod stogom	143	Ne obetaj preveč	<i>J. P. Karle</i> 158
Lipa	<i>Kner</i> 148	Noč	" 159
Mój dom	<i>J. P. Karle</i> 151	Moja babica	" 163
Sonet	153	Učenec — mučenec	170
Svoboda	<i>P. P. Karle</i> 167	Mala Samaritanka	173
Čestitke	167	Vseh mrtvih dan	176
Mladini	<i>D-č</i> 167	Iz otročjih let	<i>K. P. Karle</i> 178
Bolnemu bratu	<i>Rajec</i> 169	Hvaležni sinovi	182
Materina molitev pri zibéli	183	Prijatelja — sovražnika	<i>P. P. Karle</i> 189
V proslavo štiridesetletnice slavnega vladanja Njega Velicástva cesarja Franca Jožefa I.	186	Sv. Miklavža darovi	" 195
Njega Velicástvu našemu presvitlemu cesarju Francu Jožefu I.	187	Razžaljena Mati Božja	<i>J. P. Karle</i> 198
V spomin štiridesetletnice našega presvitlega cesarja	188		

Zemljepisni, zgodovinski, životopisni in drugi poučni sestavki.

Povesti, pripovedke, popisi, prilike in basni.		Zlata maša	9
Z božjo pomočjo	<i>J. P. Karle</i> 2, 26	Rim	<i>L. P.</i> 12
Če bo prišlo, ne bo prišlo; če ne bo prišlo, bo pa prišlo	<i>K. P. Karle</i> 14	Kološ	<i>J. P.</i> 20
Bodimo usmiljeni in odkritosrejni	<i>J. P. Karle</i> 16	Poknežena grofovina tirolska in predarelska	33
Koliko je vreden jeden "Oče naš"	18	Debrecin	47
Na ledu	" 22	Kako je znal vojevati grof Rudolf Habsburški	50, 68
Pravična kazen	<i>K. P. Karle</i> 35	Miramar	64
Iz gozda domóv	" 37	Kraljevina Španska in Portugalska	65
		Karkoli delaš, delaj takó, kakor bi te kdo gledal	95
		Opava	110

	Stran
Pazite na otroke	118
Nadvojvodina Gorenja-Avstrijska	128
Zmaj Jovan — Jovanović	131
Voda	134
Tiroleci	160
Matija Černi	162

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Kako Nubijani krokodile lové	38
Naše domače živali	53, 70
Divje živali	86
Ptice	102
Jelen	133
Sršeni	144
Divja koza	149
Krokar, vrana in kavka	164

Gledališke igre.

Otročji glasi v majniku	84
Prve črešnje	98

Zabavne in kratkočasne stvari.

Listje in evetje v vsakem listu.	
Listi	167, 183
Prigovori	39
Pametnice	23, 39, 183
Kdor	103
Dobri nauki	135
Uganke	24, 151, 167, 184
Demanti	40, 55, 87, 103, 136, 168
Smaragd	184
Obelisk	119
Briljant	24
Aritmogrif	55
Zabavna naloga	151
Vprašanja	55, 168
Čarovni kvadrat	71
Prsti	103
Šolski red	136

Novе knjige in listi.

Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1888	24
Gluhomutec in nje obrazovanje	24
Dom in svet	40
Metrično računalno iz ploščic	56
Strije Tomova kočā ali življenje zamorcev	71
Angelček, IV. zvezek	87
Razne pravljice in povesti	88
Krajčeva „Narodna Biblioteka,“ 24. 25. in 26. snopič	88
Zgodovina farā ljubljanske škofije V. zvezek	104
Krajčeva „Narodna Biblioteka,“ 27. 28. in 29. snopič	104

	Stran
Molitveniki	104, 120
Jurčičevih zbranih spisov VII. zvezek	120
S. Gregorčičeve „Poezije“ II. zvezek	120
Zbirka domačih zdravil	120
Naš cesar Franc Jožef I. (Spomeniški spis)	120
Cesar Franc Jožef I. 1848—1888	136
Pedagogika. Spisal Ant. Zupančič	152
Vrtnarstvo. Spisal Gustav Pirc	152
Knjižnica družbe sv. Cirila in Metoda	184
Ilustrovan „Narodni Koledar“ za navadno leto 1889	184
Žepni koledar za leto 1889	184
Dr. Val. Zarnikovispis	200
Zlati orehi	200
Iskrice	200

Spomeniki umrlim.

Lambert Ferčnik, dekan in župnik v Žabnicah	23
Andrej Einspieler, zlatomašnik i. t. d. v Celovci	39
dr. Valentin Zarnik, odvetnik v Ljubljani	87
Grof Gustav Thurn-Valsassina-Como VerCELLI, deželni poglavar Kranjski i. t. d.	135

Podobe.

Sveti oče, papež Leon XIII.	9
Angeljski grad in cerkev sv. Petra v Rimu	13
Mesto Kološ	21
Inomost	33
Tirolsko kmečko poslopje	34
Debrečin	48
Mraz beži (spomladanska slika)	49
Domače živali: konj, osel, krava, ovca, koza	53
Miramar	64
Španjolci na trgu	65
Domače živali: pes, mačka, petelin	70
Katrica v spomladi	80
S planine	81
Divje živali: zajec, medved, divja mačka	86
Pastir	96
Blaž sosedov osla jaše	97
Ptice: orel, štoklja, noj	103
Opava	110
V gozdu	113
Dober in priden otrok	117
Linc	128
Slap reke Traun	129
Jelen	133
Pod stogom	143
Divja koza	150
Angeljci z otrokom	159
Tiroleci	161
Vseh mrtvih dan	176
Cesar Franc Jožef I.	185
Sv. Miklavža darovi	196



V R T E C .



ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 1.

V Ljubljani, 1. januarja 1888.

Leto XVIII.

Hčerka materi za novo leto.



Nimam nič, preljuba mati,
Vam za novo leto dati;
Hočem pa lepó moliti
In Bogá za Vas prositi;
Naj vam zdravje dá, veselje,
Spolni Vaše srčne želje.
Jaz Vas vedno bom ljubíla,
Ker ste mati dobra, míla.
Vi takó skrbite záme,
Ljubíte pač iz srcá me.
Zame trúдите se vedno,
Da oblečena sem čedno.
Vi mi dajete v darílo
Nove črevlje, robec, krílo.
Ko sem lačna, Vas poprósim,

In do sita se nakósim.
Belega mi date kruha,
Mlečne kaše, ko se skuha.
Mnogo delam še skrbí Vam,
Ko po noči mirno snívam.
V praznik greva v cerkev belo,
Kder je vse takó veselo.
Sveče tam svitló goríjo,
Orglje tam glasno doníjo. —
O preljuba, dobra mati,
Če ničesar nimam dati,
Pa srčno Vas bom ljubíla,
Kar želite, vse storíla.
Vošim srečno novo leto,
Bog pa daj nebó Vam sveto!

Fr. Krek.



Z Božjo pomočjo.



I.

avno je vže tega, odkar je v Ažmanovej koči stanovala mlada Petrovka s svojim šestletnim sinom Andrejčkom. Koča je bila za streljaj oddaljena od Ažmanovega poslopja, — skoraj vže med njivami. Majhen vrt se je razprostiral okolo nje; Petrovka ga je imela za svojo rabo. Poslopje sámo je bilo sicer nizko in zastarélo, a vender čedno in snažno. Majhen hlev je bil prizidan; v njem je po noči prebivala mólzna koza, po dnevi se je pa pasla v rebri z drugo vaško drobnico vred. Druge živali pri hiši ni bilo, le Ažmanova mačka je včasih prišla pogledat in se malo poigrat z Andrejčkom, ki je bil prav prijazen in ljubezniv deček.

Tudi v notranjih prostorih ubožne kočé je bilo videti, da gospodari tú redna, previdna roka. Malo je bilo blagá, a to malo je bilo v najlepšem redu, vsaka stvarca na svojem mestu. Andrejček je bil sevéda le še Andrejček; včasih je nevedé, iz nepaznosti kaj preobrnil ali razmetal. A materinemu očesu to ni otišlo in brž je moral pospraviti. Če ni takój na prvi migljeji slušal, bil je brez odloga kaznovan. Nù pa v njegovo čast mu moramo priznati, da se je to le redko kdaj pripetilo. Andrejček je ljubil svojo mater, ljubil bolj kakor vse drugo na svetu; zato jo je pa tudi rad slušal; z jedno besedo: bil je priden deček.

Ažmanu za kočó Petrovka ni plačevala v denarjih; pomagala mu je za to pri delu. Kadar so jo rabili, pa je morala priti v dníno; tedáj je dobila hrano pri gospodarji ona in njen sin Andrejček. Po leti in jeseni je bilo to malo ne vsak dan in zato je večkrat po ves teden stala po dnevi kočá zaprta, ker Andrejček sam ni hotel ostati domá; šel je raje z materjo na polje, ali se je pa igral pri Ažmanovih otrocih.

Bilo je lepega jesenskega dne. Petrovka je bila, kakor po navadi, v dníni pri Ažmanu. Na njivi blizu svoje kočé je plela. Plevíce na drugih njivah so se kratkočasile, šalile in smijale; tudi kako pesenco so si zapele vmes. Petrovka ni ljubila take družbe; najraje je bila sama. Preveč žalostnega je vže okusila na svetu, da bi se jej bilo ljubilo šaliti in peti. Poznalo se jej je na suhem obrazu, da ima mnogo skrbí. Imela jih je v resnici. Skrbela jo je prihodnost njena in še bolj njenega sinka Andrejčka. Dve leti je vže vdova — sama brez pomoči — prepuščena sebi in svojej slabej moči. Peter, njen ljubljeni rajni mož, moral je v najboljših letih dati svoje življenje v vojski na Laškem. Oj kako prijetno in zadovoljno je živela poprej ta mala družinica! Ničesar jim ni manjkalo. Oba sta delala pridno in trudoljubivo ter bi si bila kmalu toliko privarčevala, da bi si bila

kupila kočo in še kaj polja od Ažmana. Ta je bil námreč starejši brat Petrov in dokler je še Peter živel, razumeli so se ž njim prav dobro. Bratu ni mogel ničesar odreči, in vsega, kar se je potrebovalo v malej koči, dobili so od Ažmana. Prav za nizko ceno bi se bil dobil dom; vse je bilo vže dogovorjeno. Tù pa pride kot strela iz jasnega neba povelje, da mora Peter na vojsko. Grenka je bila ločitev, a vender še združena z nado, da ni za vedno. Žalibog! zgodilo se je drugače. Kmalu, ko so se bôji začeli, dobila je nesrečna žena — katera je odslej na imé Petrovka čula, — pismo, in v njem je bilo pisano, da je Peter Ažman, njen mož, umrl na bojišči.

In zdaj so se pričeli žalostni dnevi. Uboga mati ni vedela, kaj bi počela. Pogled in misel na Andrejčka jo je nekoliko utešila.

„Ta mi še ostaje; tega mi nihče ne vzame. O moj Bog, daj mi potrebnih moči, da ga vzredim v poštenega kristjana, v dobrega človeka! Pojdi sèm, dete moje, sèm na moje srce; zdaj si mi ti vse na svetu. O Bog! usmili se naju.“

Takó je govorila mati ubogemu dečku s solzami v očeh; tudi ta je jokal, da-si ni vedel zakaj, in oklepal se z ročicami materi okolo vratú, ter jo milo pogledoval in prosil:

„Mati! nikar takó ne jokajte, saj bodem priden.“

Ljubezen do otroka je krepila mater. V koči je ostala tudi po smrti možev, da-si se je njeno razmerje k Ažmanu zeló izpremenilo. Ta je ni mogel prav rad trpeti. Svetoval jej je celó, naj Andrejčka njemu izroči, a sama naj gre služiti. Zna se, on bi bil le sina rad imel, ker je vedel, da bi mu kmalu za dobrega delavca odvrnil. Petrovka tega svetá ni poslušala; bolelo jo je prav do srca, ko je videla, da njeni najbližji tako delajo ž njo. Pa kaj naj bi bila storila? Pomoči ni bilo druge, nego udati se in — trpeti.

Precej je tedaj imela premišljevati uboga žena. V mislih so se jej drvili vsi dnevi njenega življenja pred očmi, odkar je postala udova. Vse si je predstavljala pred oči in zdihovala pri srci, naj se je Bog usmili. Pridno je grebla trdo prst pri svojem delu in sèm pa tjà jej je kanila marsikaka britka solza na razsušena tla. Kar začuje jôk in ihtenje od strani. Po stezi teče majhen, slabo oblečen deček, držeč se za glavo; glasno se joče in na vso moč hiti proti plevici, klicoč: „Mama, oj mama, oj mama!“

„I kaj pa ti je vender, da tako kričiš? Ne deri se tako, kakor bi hotel vse ljudi po konci spraviti. Molči in povej, kaj je!“

V tem se Andrejček — ta je námreč bil — približa materi in se jej vrže v naročje. Vsa prestrašena vidi, da mu zadaj iz glave teče kri; brž skoči po lonec z vodo, ki je bil blizu nje, in mu rano izpira.

„Kje si pa dobil to? Izvestno si se kje maličil in spenjal, pa si padel in ná — zdaj imaš kazen. Glej, kako te je Bog kaznoval!“

„Oj mama, nisem se nè; saj nisem padel. Gospodarjev Matijček me je — s kamenom,“ tako je ihteč se hitel pripovedovati deček.

„Kaj sta pa imela? Si mu vže moral kaj nagajati, da te je. Zdaj se pa kremžiš bolj iz jeze, kakor zaradi bolečin.“

Mati je sicer vedela, da so Ažmanovi otroci sploh hudobni; vzlasti pa Matijček. Vedela je tudi, da njenega sinú ne pusté v miru, da mu nagajajo in ga

dražijo. Branila mu je tedaj vedno, naj se ne druží z njimi, naj se jih izogiblje, a vsakeršne dotike z njimi mu vendar ni mogla zabraniti. Gospodar je namreč sam večkrat zahteval, naj gre Andrejček z njegovimi otroci na pašo, da jim ondúkaj pomaga. „Takega lenuha ne trpim, da bi samó posedal kot mrtva klada in nič ne delal, samó jedel in materinega zastora bi se držal. Dovolj je vže velik; pri paši vže lahko pomaga in mora, če hoče, da mu dam hrane,“ takó se je hudoval Ažman, če mati ni bila takój pri volji pustiti sina z njegovimi otroci. Na paši je bil Andrejček res siromak. Vse je moral on storiti. Krave zavračati, drva vlačiti za ogenj, da so zakurili, in nazadnje še za vse sam trpeti, kadar koli se je kaj nerodnega pripetilo. Nekoč se je izgubila krava in tó še celó takrat, ko Andrejčka pri pastirjih ni bilo; doma pa sta ga oba njegova bratranca Matijček in Jakec tožila in se lagala, da je on tega kriv. Nič mu ni pomagalo; Ažman ga je brez usmiljenja s šibo nabíl in ga še zaprl v spodnjo klet, da bi bil ubogi deček strahú in gróze skoraj umrl. K sreči je Ruđečka sama prišla domóv še tist večer in s tem osvobodila nedolžnega jetnika. Drugóč zopet se je pri ognji na paši prežgal Jakčev klobuk. Metal ga je čez plamen in padel mu je na ogenj; komaj ga je še rešil Andrejček, da mu ni popolnoma zgorel; še hudo se je opekел, ko je v ogenj segel pónj. V zahvalo pa je bil zopet le on kaznovan. Dečka sta se nalagala doma očetu; ta jima je verojel in še Petrovka jih je morala mnogo preslišati, češ, da takó varuje in učí sina, da ga bode vzredila v največjega potepuha in še več takega.

Mati je sina doma trdo prijela. Ta jej je povedal resnico; verojela mu je, ker je bila prepričana, da se jej ne laže; podučila ga je pa tudi, naj odpusti svojima tóvářišema in naj vedno prav lepo ravna z njima.

Andrejček je slušal svojo dobro mater in nekaj časa so se še dosti dobro razumeli. Včasih sta mu kako zabavljico rekla in se po svoje ponorčevala z njim, a on jima po nauku svoje matere ni odgovarjal in takó je bil mir mej njimi. Ali danes so si zopet prišli prav zeló navskriž. Bilo jih je več skupaj na paši. Kakor po navadi, naredili so si ogenj. Pozabili pa so si od doma vzeti krompirja sè seboj, zatorej so silili Andrejčka, naj gre pod grič na bližnjo njivo ter naj krompirja nagrebe. Ta nikakor ni hotel tega storiti; branil se je, kar se je dalo.

„Moraš iti! mene moraš slušati, jaz sem gospodarjev, a ti si berač,“ takó je kričal nad njim hudobni Matijček.

„Moraš! saj ti mi damo jesti — naš oče,“ upil je Jakec, in drugi pastirji so jima pritrjevali. Jokaje je stal mej njimi Andrejček, milo jih pogledoval in govoril:

„Krust pa vže ne grem! Greha ne bodem delal zaradi vas, da bi bil angeljček váruh huđ na mene in da bi v peklo prišel.“ Solzé so ga oblile; več ni mogel povedati. — Dečki bi bili sami šli po krompir, ali koj pod njivo je nekdo drva sekal in tega so se bali. Učili so Andrejčka:

„Saj te ne bode nihče videl; pripogneš se, pa se splaziš v rázor in prav lahko jih nagrebeš polhen klobuk.“

To vse ni nič zdalo; Andrejček se je še vedno branil in je zatrjeval, da je mati njegova rekla, da je krasti greh in da greha noče delati. Pastirji, vzlasti pa Matijček, jeli so mu zdaj pretiti, da ga bodo, če jih ne sluša. In res so nekateri zgrabili za veje, s katerimi so živino zavračali in je vihteli proti Andrejčku.

Ves v solzah in v strahu je zbežal proti domu. S tem so dobili še le pravi pogum in tekli za njim, ter ga bili z rogovilastimi vejami. A Matijček je, ko so se drugi vže ustavili, pograbil še kamen in ga vrgel za njim, kričeč: „Svetnik, hinavec beraški!“

Ta dogodek je, kakor je znal in vedel, pripovedoval Andrejček svojej materi. Tudi njej so priigrale solzé v oči, in ko jej je na konci na ušesa zašepetal sinček s prosečim glasom: „Mati! pojdiva proč — po svetu; kaj ne, mati, da ne bodem šel nikdar več ž njimi past,“ mogla mu ni drugega odgovoriti, kakor to:

„Umiri se, dete moje; Bog bode vže skrbel zate in zame, le takó ga ljubi in se ga boj razžaliti, kakor si to danes pokazal.“ To rekši, pritisnila ga je k sebi in gorko poljubila: — „Ž njimi pa ne bodem šel več, kaj nè, da nè?“ še vedno mu je to rojilo po glavi; strahú je kar trepetal; vže sama misel na to, kar je skusil, pretresla ga je.

„Ne bodeš šel prav nikoli več; jaz bodem skrbela za to; naj rečejo, kar hočejo; pri meni bodeš in meni bodeš pomagal, kolikor bodeš znal in mogel.“ Zdjaj pa idiva domóv, da ti rano obežem; le umiri se in ne jokaj, saj bode kmalu dobro.

Tolažeč in učeč je peljala mati svojega sina v bližnjo kočó.

II.

Po Ažmanovem dvorišči so tekali otroci. Skrivali so se. Bil je čas, da bi bili imeli vže gnati. Videlo se je, da se jim še ne ljubi. Dekla in hlapec sta vže opomnila Matijčka, a kaj se je ta zmenil za njune besede. Surovo je odgovoril nazaj, če ga je kdo izmej poslov kaj okregal; čutil je, da je domač in da so posli podložni.

„Prav zavoljo teh razposajencev grem takój o Šentjanži proč; da bi me otroci strahovali, tega pa res ne trpim. Bo vže vedel oče, kaj si je vzredil — čez nekaj let,“ takó se je jezila dekla, ko je videla, da se njenim besedam nepridna svojät še celó roga in posmehuje.

„Očeta počakajva, Jakec, da bodo šli po Petrovčinega svetnika; sama vže ne ženeva, prav gotovo nè; oče mu jih bodo dali, da jih bode pomnil,“ takó je svetoval Matijček svojemu bratu.

„In če jim pové, kaj je bilo včeraj?“

„O, le pové naj jim brez skrbi, saj mu ne bodo verojeli; rečeva jim, da se laže, da le zavračat ni maral iti, pa da je domóv ušel in se na poti pobil.“

Oče Ažman v tem pripelje voz detelje domóv. Videč otroke, zagrozi se:

„Ura gre vže na pet in vidva še stojita; kar brž po živino!“

„Sama ne moreva pasti na kôtah, nama vsa žival uide,“ reče počasi Matijček.

„Kje pa imata Andrejastega; ta tudi ne sme lenobe pasti.“

„Noče priti; saj ga čakava, pa ga ní od nikoder.“

„Dobro, dobro, grem sam pónj,“ pravi oče in hitrih korakov stopa proti svojej koči. Ta dan Petrovka ni delala pri gospodarji. Ostala je doma pri bolnem sinu. Boléla ga je glava in pekla ga je; moral se je vže prejšnji dan vleči v postelj. Mati je sedela pri njem in mu pripovedovala o rajnem očetu.

„Ali so bili res naš oče brat Ažmanovega strijca, ki so takó huđi,“ popraševal je deček.

„Res, res, pa tvoj oče so bili tako dobri in prijazni; saj izvestno še pomniš, kako so te gugali na kolenih in ti pripovedovali o vojakih in vojskah.

V tem prihiti Ažman v sobo.

„Kje imaš zanikrneža? Ali mu vže spet daješ potuho; ahá v postelji — to pa to — le mehkuži ga le, da ne bode za nobeno rabo.“

Mirno mu je odgovorila mati:

„Svak moj si — brat mojega rajnega moža — Bog se ga usmili! in zato ti marsikaj prezrem, češ, da ne misliš tako hudo.“

„Kaj govoričiš? Ti, da meni prezreš?“

„Dà, še več; glej tu le mojega sina; prebito glavo ima in tvoji otroci so tega krivi; lahko bi te tožila drugje, pa molčim raje, ker si moj svak. To ti pa enkrat za vselej povem, da bi jaz svojemu otroku ne pustila kar takó brez vsega vzroka pretepati ali kamenjati kogá. Če je kriv, sama ga kaznujem; da bi se pa otroci mej seboj bili, tega ne trpim. In ker vidim, da je tvojim moj sin trn v peti, ne bodeš ga več videl pri njih, prav nikdar nè!

„Takó; prav lepa reč — le dajaj mu potuho le; zraven ti pa še povem, da se lože ogneš mojih otrok, se pa še odmakni za nekoliko od naše hiše. Za kočó imam dovolj gostačev, boljših kakor si ti in še koristnejših za hišo. Do sv. Lukeža — tedaj čez tri tedne — preskrbi si drugo stanovanje. Ali si razumela?“ Izgovorivši te besede, hlastno zaloputi vrata in v jezi otide.

Hudo so zadele te besede uboga mater. „Tedaj na zimo naj si iščem drugega stanovanja — in kje? za božjo voljo, tù v bližini jih je povsod vže dosti. Zato sem tedaj delala po leti, da me po zimi proč zapodí. O ti moj Bog! pomagaj nama.“

Pokleknila je zraven sinove postelje in na glas molila nekaj očenašev; solzéč se odgovarjal jej je Andrejček. Nekako pomirjena je potem vstala, rekoč:

„Izvestno bode nama Bog pomagal; trdno zaupanje imam na njegovo pomoč.“

„Kaj nè, pa oče bodo tudi pri Bogu prosili za naju,“ pristavi dobrosrčno in zaupljivo Andrejček. „Bodo, se vé, da bodo, in drugje nama bodo izprosili boljši dom kakor je tukaj; če pa ne na zemlji, nama bodo pa v nebesih preskrbeli najlepšo in najboljšo domačijo. Oba sta se uféšila.

Sv. Lukeža dan je bilo vže precej mrzlo. Burja je pihala čez hribe, in bríla z vso silo; malo jih je bilo, ki so ta dan hodili iz dóma. Po griči za Ažmanovo hišo sta stopala vže precej zgodaj dva popotnika — mati in sin. Petrovka in Andrejček sta zapuščala svakovo kočó. Mati je imela na glavi jerbas, v njem pa obleko in druge potrebne stvari. Kozo in več drugega je prodalá. Namenjena sta bila v Bikovje — kakih devet ur oddaljeno vas, kder je imela mati neko teto — ubožno, kakor je bila sama. Pa sila je bila huda; drugače ni bilo mogoče; teta je bila jedina, na katero je še zaupala. Šla sta tedaj, in s težkim srcem sta zapuščala kraj, ki jima je bil takó priljubljen in drag dom. Vrh griča sta se ustavila in se ozrla nazaj; vsa raván se je razprostirala pred njima; dobro sta razločila kočó, katero sta zapustila za zmirom.

„Z Bogom! Bog jim odpusti, ki so naju pripravili ob dom,“ vzkliknila je mati. „Midva sva jim; kaj nè, Andrejček, tudi ti nisi nič hud na Matijčka al i na Jakca?“

„O nič; kakor ste mi rekli, molil sem vsak dan za njiju; in včeraj zvečer sem ju iskal, da bi jima dal srečo v slovó; pa sta ušla, ko sta me zagledala,“ dejal je Andrejček.

Izogibala sta se vélike ceste; po stezah se je hitreje prišlo in tudi ljudi nista srečavala, ki bi bili izvestno radovedni vsak posebej hoteli slišati, kakó in kaj. Andrejček ni omagoval; držéč se matere za krilo, krepko je stopal poleg nje.

O póludne sta v hosti kosila. Mati je kupila vže prej kos sira in s kruhom sta ga jedla za obed.

„Andrejček, vidiš: ves svet je zdaj najino ognjišče. Poglej, koliko se jih redi pri tem splošnem ognjišči; kolikim se tù kuha kosilo. Črviči, hróstki, metulji, ptički, vsak dobi svoj kos — nobeden ne gre prazen od mize. Za vse je pogrneni, za vse pripravljena. Bog sam jim kuha in urejuje. Izvestno tudi naju ne bode pozabil. Kjer je za vse druge, tam bode tudi za naju,“ takó je govorila vdana v božjo voljo plemenita mati. Andrejček je nekaj časa molčal in gledal préd-se, potem pa pravi:

„Pa črvički in taki mali ptički so tù zunaj domá; lahko vse vedó, kje se kaj dobi.“ — „Pravo govoriš; tudi za človeka je najbolje, dokler še more biti pri domačem ognjišči. Domá je zmirom najlepše, najljubše; na ptujem se vsakemu le toži. Pa saj midva nisva še iz doma. Le poglej; ravno tisti hribje snežniki se vidijo od tukaj, kakor sva je videla od svoje kože; ljudje ravno tako še govoré, kakor midva; ravno tako mislijo in Boga časté, kakor midva. Saj sva še vedno domá. In če bi vse drugo se izpremenilo, saj je v nebesih nad nama še ravno tisti Bog, kakor nekdanj; najin dobri Oče, ki izvestno ne bode pozabil svojih otrok.“

Takó sta se razgovarjala še precej časa. Okrepčana sta potem vstala in šla dalje. Vedno počasneje sta hodila in še-le proti večeru se bližala Bikovju. Teta ni imela svoje hiše. Služila je od svojih mladih nog pri jednem gospodarji in na stara leta jo je pridržal mladi logar z vso silo pri sebi, da-si bi bila rada šla kam drugam bližje k cerkvi gostovat. Dal jej je sobico pod streho in hrano, če je hotela. Delati ni imela drugega, kakor to, da je malo popazila na gospodinjstvo, če je vse v redu, in malo pogledala za otróka, Janezka in Barbko. Ta dva sta jo ljubila, skoraj bolj kakor mater. Vedno sta bila pri njej.

Logarjeva hiša je bila precej na samem ob robu gozda, katerega je imel mladi gospodar v svojem nadzorstvu. Petrovka je vedela za njo; bila je vže pred več leti jedenkrat tù pri teti. Bog vé, kako bode — takó je premišljevala — kakó me bode teta vzprejela, ali mi bode mogla dati zavetišča, ali bode hotela?

„Andrejček, zdaj-le še po tihem izmoli jeden očenaš, da bi se vse prav izšlo in po sreči,“ pravi na glas, ko se zavijeta po vrtu proti hiši. Psi, čuteč, da prihaja nekdo, zalajajo na vso moč; deček se kar ves strese; tudi materi se zdi, da je to slabo znamenje. Po stezi prihaja mlad, krepák mož s puško na rami.

„Kam pa, kam takó pozno? Pri nas ne prenočujemo radi. V vas pojta raje, v vas,“ takó ju ogovori; sumljiva se mu zdita. Andrejček se plašno skrrije pri teh besedah za materino krilo; boji se moža s puško. „Ne zamerite nama, da sva tako pozna; prosiva le, da nama poveste, če so še pri vas teta Jera,“ skoraj boječe odgovori Petrovka; zdelo se jej je, da je tudi zadnje upanje splavalo vže po vodi.

„A, teto Jero hočete? Ste morda sorodniki? Če je takó: Bog vaju vzprejmi! Ne zamerita moje osornosti; pri nas mora tako biti; smo na samoti,“ prime ju prijazno za roke in pelje v hišo.

Takój v veži jima pride nasproti stara, priljudna ženica vodéč malo deklico ob roki. Ozré se na prišleča; spozna ju:

„O Bog te vzprejmi, Anica! Prav, prav da me obišeš; kaj nè, to je pa sinček tvoj. Kako mu je vže imé?“

„Andrejček sem, teta,“ odgovoril je pogumno deček.

„Tedaj Andrejček; le idimo v hišo, da bodeta kaj vžila in si odpočijeta, potem se pa zgovorimo. Prav do srca sem vesela, da prideš; vsi moji, mislila sem si, pozabili so name, no prav, da sem se motila.“

Stara žena ni vedela, kaj bi bila storila od veselja. Saj se vsak veseli, če od domačega kraja koga na ptujem vidi, še bolj pa, če sorodnika. — Logar je takój prinesel kruha in vina; žena njegova pa je prišla vprašat, kaj želita gosta za večerjo. Naša dva znanca sta bila sevéda tudi vesela; čutila sta se domača in pozabljen je bil hipoma ves trud prešlega časa. Razgovarjali so se še splošne stvari o potu in se seznanjali drug za drugim, ko sta Andrejček in Barbka vže kot največja prijatelja kramljala med seboj.

„Poglejte ju no, kako se razumeta! — Barbka, ta deček bo pa zdaj pri nas ostal,“ oglasi se logarica.

„O saj ga ne pustim proč,“ pravi dekletce in poboža z ročico radostnega Andrejčka.

Tù priteče še Janezek, in zdaj mej otroci ni bilo veselja ne kraja ne konca. Takój so se sprijaznili in Andrejček je zabéč dolzega pota vže šel za njima, kamor sta ga vlekla, kazat mu vsak svoje igrače v zgornjici. Logarica je šla za njimi, da jim je posvetila:

„Sam Bog vé, odkod imata naša dva najedenkrat toliko poguma. Sicer ju ne spravi nihče zvečer v zgornjico. Danes pa kar na vse pozabita.“

V tem je Petrovka jela pripovedovati, kaj jo je pripeljalo semkaj. Blaga teta si je često obrisala solze in rekla vmes:

„Bóre Anica! koliko si skusila.“

Ni še vedela, da jej je mož umrl in še na tako žalosten način. Ni čuda; na kmetih si ljudje ne pisarijo radi in v tako velikej oddaljenosti se tudi vse ne more izvedeti. Vsa ganena je rekla:

„Tedaj vdova, vže dve leti! O le utolaži se; Bog te izvestno ne bode zapustil. In jaz tudi ne; kar je v mojej moči, pomagala ti bodem; saj sva bila taka prijatelja s tvojim rajnkim očetom — mojim bratom. Morda koj pri meni lahko ostaneš.“

Vesela je poprijela Petrovka teto za roko in se hvaležno ozrla na njo.

(Konec prihodnjé.)



Zlata maša.



Le poglej jo, ljubeznivi čitateljček, to podobo, kako je lepa! Kdo neki je ta mož sivih las in velih lic? — Pa saj poznaš, kaj nè, to častitljivo lice? Kako bi ga ne, saj je naš sveti Oče, papež Leon (Lev) XIII., poglavar katoliške cerkve, katere udje smo! Koliko lepega si vže slišal o papeži od gospoda kateheta, koliko koristnega si se vže učil v katekizmu o katoliškej cerkvi!



Ravno zadnji dan lanskega leta (1887) pa je slavil naš ljubljeni poglavar katoliške cerkve, namestnik Kristusov, posebno slavnost, kakeršna je le malokomu dana na tej zemlji. Praznoval je slavnost, katere se je veselil, veselí se in se bode veselil ves katoliški svet; praznoval je slavnost, katere se je udeleževalo in se je udeležuje na milijone in milijone krščanov, na starem in novem svetu, osobno in v duhu. — Kaka je neki ta slavnost, mladi čitatelj? — Imenitna je, nekaj posebnega je. Kot dober kristjan jo vže veš, kaj ne? Saj si tako pridno molil v cerkvi in prosil Jezuška v jaslicah, da varuje našega Očeta, da ga ohrani in

potrdi v vsem dobrem, da bode še nadalje in še dolgo tako modro vodil verne ovčice, kakor je je vodil do sedaj.

Na Silvestrov dan tisoč osemsto in sedeminosemdesetega leta je preteklo ravno petdeset let, kar je daroval naš sedanji papež Leon XIII. svojo prvo sveto mašo. Ako pa je duhovnik opravljal vže 50 let nekrvavo daritev nove zaveze, pravimo, da ima **zlato mašo**. In zlato mašo je imel omenjeni dan tudi naš sveti Oče.

Ako doživé roditelji 50 let svojega zakona, kako sočutje! Ako učitelj goduje petdesetletnico svojega učiteljavanja, kako zanimanje! Ako slavi župnik svojo zlato mašo, kako veselje! — Na Silvestrov dan pa je praznoval Oče vseh vernikov, poglavar katoliške cerkve, petdesetletnico svojega zakóna s katoliško cerkvijo, petdesetletnico svojega učiteljavanja v vinogradu Gospodovem — svojo zlato mašo. Kako sočutje, kako zanimanje, kako veselje mora polniti v takih trenutkih naša mlada srca! S pesnikom vzkliknimo:

Zlate poroke — Očetov dan,
Praznik najčiščega zemlje zakóna.
Vsem naj zaori nam vsklik glasán:
Živio Oče! — Bog živi Leona! (Ivan Krek.)

Pravo imé našega papeža se glasi: Joahim Peči (Pecci). Luč sveta je zagledal 1810. l. v mesteci Karpinetu ob jugu večnega Rima. Z osmimi leti se gre šolat v Viterbo in po smrti svoje matere v Rim, koder dovrši svoje nauke. Leto po očetovej smrti, 1837. l., prejme zakrament sv. mašnega posvečevanja. Še tisto leto ga imenuje papež za svojega poslanca, osem let pozneje pa za škofa v Peružiji. Po tridesetletnem vladikovanji ga izvoli rajni papež za ključarja rimske cerkve in 1878. l. mu je sledil na papeškej stolici.

Takó je dosegel Joahim Peči najvišjo čast in mesto na zemlji — krono papeško (v 3. dan marca meseca) kot Leon, trinajsti tega imena. Mnogo je storil za svojih mladih let, mnogo kot poslanec, kot škof, kot ključar papežev. Še kot deček je mnogo molil v domačej kapelici in kazal svoje radodarno srcé. Kot učenec in dijak se je odlikoval v učenji, da so pisali njegovo imé v zlato knjigo. Koliko zavozlanih vprašanj je rešil kot poslanec, koliko dobrega je storil kot škof, koliko spretnost je pokazal kot ključar papežev! A najlepše odséva njegova delavnost, njegova modrost in svetost na veličastnem prestolu papeškem! Kmalu bode razgrnila povestnica deset let pred naše oči, kar je začel voditi častitljivi starček čredo Gospodovo. In kako jo vodi! Vidi se mu, da ga prešinja modrost, kakeršna prija le krmarju Kristusove ladije; vidi se mu, da ga podpira milost božja. Kot učenjak pošilja mej svet svoje okrožnice*), v katerih temeljito izpodbija krive nauke in krepko dviga krščanska načela, neustrašeno kaže na pogubonosne nazore brezverstva in krasno slika plodonosno bogoljubno življenje. Kot državnik kliče mir in spravo narodom in vladarjem, poteza se za svoje ovčice in umno razmotava zapletena vprašanja, da se mu klanjajo celó sovražniki in neverniki. Kot Oče skrbi po roditeljski za svoje otroke, da se utrjuje kraljestvo božje, ustanavlja nove škofije, in širi vera Kristusova, oživlja nove misijone. Prijatelj je molitvi, oznanivši

*) Okrožnice (encyclicae) so pisma, v katerih naznanja papež škofom svoje želje in ukaze.

trikrat sveto leto, dvignivši pobožnost rožnega venca; prijatelj je lepim umetnostim, prijatelj časnikarstvu, prijatelj radodarnosti in skromnosti. — Tak in tolik je duh Leonov!

In kaj je papež Leon XIII. nam Slovanom? — Tisoč let se je vže izlilo v morje preteklosti, kar smo bili Slovani toliko obdarovani od papeške stolice, kolikor pod modrim žezlom Leona XIII. Še deset let ni, kar so položili tiaro*) na glavo Joahimu Peči-ju, vender nam je naklonil vže toliko očetovske ljubezni, toliko posebnih milostij. — Leta 1880. nam je poklonil znamenito okrožnico o sv. Cirilu in Metodiji, slovanskih apostolih, v katerej razodeva na diven način svoje sočutje, ljubezen in skrb do slovanskih narodov in zapoveduje, da se praznik sv. Cirila in Metodija praznuje po vsem katoliškem svetu. — Ravno takó je zapovedal češčenje sv. Jozafata, poljskega škofa in mučenca, po vsem vernem svetu. — V Rimu je dal sezidati in okusno okrasiti na svoje troške v cerkvi sv. Klementa dragoceno kapelico na čast in spomin sv. Cirila in Metodija. — Zedinjenim Rusom v Galiciji je preskrbel previdne voditelje in ustanovil škofijo v Krakovu. — V Bosni in Hercegovini je ustanovil tri nove škofije z nadškofijo v Sarajevem. — Bolgarom je naklonil dve novi škofiji in nadškofijo v Carjem gradu. — Katoličanom v Črnej gori je ustanovil škofijo barsko in jim dovolil slovansko bogomolje, t. j. da smejo službo božjo opravljati v starem slovenskem jeziku, kakor jo opravljajo do sedemdeset milijonov drugih Slovanov — nezedinjenih z rimsko-katoliško cerkvijo.

Poglej, mladi čitatelj, takó ljubi naš ljubljeni Leon XIII. slovanske narode, takó odlikuje nas Slovane! — Zato pa so se mu Slovani tudi hvaležne skazali, ko so romali 1883. l. v Rim, poklonit in zahvalit se mu za tolik velikodušen dar, kolik je okrožnica „veliko opravilo“ o sv. Cirilu in Metodiji. Zato so poslali preteklo leto radi lepe darove papežu na spomin petdesetletnice njegovega mašništva, zato bodo romali zopet letos v „večno mesto,“ pokazat ljubezen in udanost do svojega dušnega Očeta.

Kronanci in maziljenci, duhovniki in neduhovniki, gospod in kmet, bogatec in ubožec, romajo pred vrhovnega cerkvenega poglavarja; cesarstva in kraljestva, škofije in župnije, mesta in vasi pošiljajo svoje darove namestniku božjemu na zemlji. — In ti, mali čitatelj? . . . Kaj nè, v Rim ne pojdeš, ker je predaleč. Kaj nè, darov tjà ne pošlješ, ker jih nimaš. Kaj torej?

V duhu se veseli, veseli se tega dne, ko je praznoval sveti Oče svojo zlato mašo! Iz dna srcá mu zaželi, da živi in deluje in vlada še mnogo let! Goreče prosi nebeškega Očeta, da mu ohrani zdravje in veselje! Moli zánj, da nam še dolgo sveti ta **luč z nebá.**

B.

— x —

P o z i m i .



rabiči vedó,
Kde hrane dobó;
Naj iščo samí,
Kder prav se jim zdi!

Seničič pa trôp
Ne vé za naš strôp:
Zató pa jim mí
Trosímo jedí!

*) Tiara = papeževa kapa.

R i m.



Rim, ki je danes glavno in stolno mesto italijanskega kraljestva, stoji deloma na ónem mestu, kder je stal nekđaj stari Rim v starem veku. To preslavno mesto je bilo zidano 753. l. pred Kristom in je bilo središče nekdanje velikanske rimske države, a pozneje je postalo središče katoliškega krščanstva, kar je še danes. Stari Rim je po večjem stal ob levem bregu reke Tibere na sedmerih gričih, katerih danes ni več možno do dobrega spoznati. Staro mesto je bilo na palatinskem hribci; ko se je pa Rim zaradi svoje ugodne lege začel širiti, naselili so se ljudje polagoma tudi po kapitolinskem, celijskem, aventinskem, eskvilinskem, viminalskem in kvirinalskem hribci: takó je bilo namreč imé sedmerim hribcem, na katerih je stalo to preslavno, večno mesto v starem veku. Pozneje so k mestu prištevati tudi hribček Janikul ob desnem bregu Tibere. Čim mogočnejši so postajali stari Rimljani, tem lepše je bilo tudi njihovo mesto, a najlepše je bilo izvestno za časa rimskih cesarjev. Takrat se je Rim odséval od mnogo prelepih templjev, gledališč, vladarskih hiš in drugih umétalno sezidanih poslopij. Trgi so bili olepšani z raznoterimi umétnostmi, recimo: z vodnjaki, kaménimi kipi, stebri in slavoloki. Takrat so stanovali imoviti Rimljani po prekrasno sezidanih palačah, kakeršnih niti stari kralji imeli niso. A pustimo na stran, kar je bilo nekđaj, in oglejmo si le površno to preslavno mesto vsega krščanstva, kder prebira naš preljubljeni sveti Oče, papež Leon XIII., namestnik Kristusov in poglavar naše svete katoliške cerkve.

Reka Tibera s svojo rumenkasto vodo se počasi vije skozi mesto. Pet mostov spaja desno in levo stran rimskega mesta. Ob dolenjej Tiberi se razprostira rimska nižava ali tako zvana Kampanja di Roma, ki je sém ter tjà rodovita, a drugod močvirna in mahovita. Ceste rimskega mesta so z majhnimi izjemami ozke in umazane. Na pročelji mnogih palač se vidi vže od zunaj, kako zanemarjene so bajé tudi od znotraj. Čudno je posebno to, da priprosto ljudsko življenje seza do srea rimskega mesta. Sredi mesta lahko vidiš vôle, ki vlečejo priprost kmetški voz po nekđaj tako slovečih javnih trgih mimo najlepših rimskih palač. Ondu vidiš zopet kakega pastirja, ki žene kozjo čredo mimo tebe skozi ozke mestne ulice. A na vélikem podolgastem trgu, ki se „Forum“ imenuje, lahko opazuješ priprosto italijansko ljudstvo v njegovej vsakdanjej priprostosti. A bodi si temu kakor koli, Rim je in ostane svetovno mesto in središče katoliškega krščanstva. Rim ima 328 cerkva, mej katerimi se najbolj odlikuje cerkev sv. Petra, ki je največja in najslavnejša. Dolga je 215 metrov in visoka 158 metrov; vánjo gre do 80 tisoč ljudi. — Druga znamenita in največja cerkev je papeževa prava cerkev sv. Janeza v Lateranu (*omnium ecclesiarum urbis et orbis mater et caput*) s prekrasno kapelo Corsini, kder na veliko soboto krsté Žide in Turke.

Mej palačami nam je omeniti v prvej vrsti papežovo stolico ali vatikan, ki je največje poslopje v Evropi. Vatikan ima 22 dvorov, 4422 sob in dvoran, s prelepo Sikstovo in Pavlovo kapelo in Rafaelovimi umotvori. Tú je tudi najimenitnejša knjižnica vsega sveta, ki šteje mnogo čez 24000 rokopisov; tu je zbirka imenitnih po vsem svetu slovečih slik in zbirka raznovrstnih starin in starodavnih umetniških izdelkov. Omeniti nam je dalje Laterana in Kvirinala. Do 1304. l.

je bil Lateran stolni grad papežev, pozneje pa Kvirinal navadno stanovališče papežev vladarjev.



Angeljski grad in cerkev sv. Petra v Rimu.

Mej drugimi palačami nam je omeniti prekrasne senatorske palače (palača starešinstva), ki ima v četerovoglatem stolpu 8745 kilogramov težek zvon, s katerim se naznani smrt papeževa. — Znamenita je tudi Barbarinijeva palača z

bogato knjižnico in zbirko dragocenih slik; palača Borghese ob reki Tiberi slovi zaradi lepe zbirke dragocenih slik in lepih vrtov malo ne po vsem svetu.

Med največja poslopja rimskega mesta sme se prištevati tudi palača di Venecia, ki je svojina avstrijskega cesarstva in zdaj stolica avstrijskega poslanstva. Vseh drugih znamenitih poslopij, ki jih štejejo nad šestdeset, ne moremo tu naštevati, ker bi nam vzelo preveč prostora, samó toliko naj še povemo, da ima Rim najlepše muzeje, v katerih se hranijo dragoceni umotvori najslavnejših umetnikov. Rim je mesto umetnosti in zbirališče umetnikov vsega sveta.

Da bodete imeli vsaj nekoliko popolnejšo sliko o rimskem mestu, omeniti nam je še spomenikov in ostankov dragih poslopij, ki so bila postavljena in sezidana v kinč nekdanjega starega Rima. Tu je v prvej vrsti nadgrobní spomenik cesarja Hadrijana, ki so ga pozneje v trdnjavo izpremenili in ga danes „angeljski grad“ imenujejo. Vodovodi, ki jih je sezidal Agripa, napajajo še danes vodnjake rimskega mesta. Pantej (sedaj santa Marija della Rotonda), okrogel tempelj, ki ga je za cesarja Avgusta sezidal Agripa; podrtine velikanskega gledališča, ki ga je pozidal cesar Avgust; mnogobrojni še danes dobro ohranjeni slavoloki, spominski stolpi, obeliski, in nagrobni spomeniki. Vse to in še mnogo drugih spomenikov iz dóbe starih Rimljanov lahko vidiš v Rimu. Denašnja podoba vam kaže le majhen del rimskega mesta, na katerej vidite takó imenovani „angeljski grad“, bivši mavzolej cesarja Hadrijana in pa cerkev sv. Petra.

I. T.

Če bo prišlo, ne bo prišlo; če ne bo prišlo, bo pa prišlo.

(Narodna pripovedka.)



Saj je to? — Zastavica, kaj nè da, otroci? — A jako čudna zastavica, katere izvestno ne uganete; saj je še sam cesar Jožef II. in poznejš njegovi ministri in svetovalci niso uganili, in vender jo je zastavil prav priprost kmetič. — Da si ne bodete belili svojih mladih glav, povem vam raje vso stvar kar naravnost sam takó, kakor jo je meni pripovedoval Martin Jordan, katerega vi, se vé da, ne poznate, a pri nas ga pozna vsak otrok, — in to, kar on pové, gola je resnica, ker on nikdar ne laže, posebno če ga ni zraven —, kakor sam pravi. Poslušajte tedaj, kaj pripoveduje naš Martin!

Za časa svojega bivanja na Kranjskem, sprehajal se je cesar Jožef II. nekega dne, kakor po navadi, priprosto oblečen, da bi ga vsak ne spoznal, ob travnikih in njivah nekje tam na Dolenjskem. Na jednej teh njiv ugleda kmeta, ki je ravno pšenico sejal. „Bog daj dobro srečo!“ ogovori cesar kmetiča po lepej dolenjskeji navadi, — „Kakó je, očka? Ali bodete kaj prida pridelali?“ Kmet se popraska za ušesi, ter čemerno odgovori: „Nù, nù, če bo prišlo, ne bo prišlo, — če ne bo prišlo, bo pa prišlo.“ Čuden odgovor! — Cesar misli in misli, kako bi si tolmačil te kmetove besede, a ne more prave pogoditi; zatorej prosi kmeta, naj mu reši zastavico. Šegavi kmetič, kateri ni imel posebnega zaupanja do gospóde, brani se in brani, in še le, ko se mu cesar razodene, razloží mu stvar takó-le: „Vidite, presvitli cesar, tukaj-le blizu moje njive na ónej strmeji pečini gnezdi sila veliko divjih golobov, katerim gre moja pšenica posebno v slast. Če pridejo tedaj golobje mojo pšenico zobat, potlej je ne pride mnogo v moj skedenj,

da bi jo omlatil; — če se mi pa posreči, da preženem požrešne ptice, prišla bude tudi pšenica v moje shrambe. — „To si treba zapómneti,“ misli cesar sam v sebi, ter pravi kmetiču: „Dobro ste jo pogodili, oče, — tu imate pet tolarjev za vašo zastavico, ali s tem pogojem, da živemu človeku ne poveste rešitve zastavici dotlej, dokler mene stokrat ne vidite v vašej hiši, — sicer zapadete glavo.“ „Vže dobro,“ odgovori kmet; spravi tolarje, ter orje dalje, a cesar se vrne domóv.

Kmalu potem je bila velika pojedina pri cesarji, h katerej je bilo povabljeno mnogo imenitne gospóde. Pri tej priliki pravi cesar zbranej gospódi, da jim pové zastavico, katere izvestno nihče ne ugane. Napravijo veliko stavo — je-li bila pečena goska ali polavnjak vina — to je naš Martin vže pozabil, kar pa nič ne dé, stavili so vse jedno, ter določili za rešitev zastavice namenjeni čas. — Ministri in svetovalci ter vsa druga imenitna gospóda belijo si lasé z zastavico: „če bo prišlo, ne bo prišlo, — če ne bo prišlo, bo pa prišlo“ ali zamán, — vsa njihova bistroumnost je bila brez uspeha. Našla pa se je vender zvita buča, katerej je bilo dobro znano, da cesar rad občuje nepoznat s priprostim ljudstvom, in ta zvita glava je bila cesarjev prvi svetovalc. Ta prehodi vso okolico ter pozveduje s kom je cesar v zadnjem času občeval (da cesar zastavice ni sam izumil, tega je bil prepričan) ter nazadnje res naleti na kmeta, kateri se sicer udá, da je cesarju zastavil omenjeno uganko, ali rešitve pa svetovalcu, spominjaje se cesarjeve grožnje, nikakor povedati noče. Cesarski svetovalc mu ponuja deset, petdeset, sto srebrnih tolarjev, ali vse zamán. Vsota dvesto tolarjev pa vender zapelje kmeta do izpovedbe. Vesel se vrne cesarski svetovalc domóv, a ne menj vesel spravi zviti kmetič lahko zaslužene srebrnjake.

Za rešitev zastavice določeni dan pride. Cesar se zbranej gospódi nagajivo posmehuje, ker si je bil v svesti, da zastavice nihče ne ugane. Ali kako se začudi cesar, ko mu prvi svetovalc reši zastavico, a še bolj se razjezi ko mu na njegovo zahtevanje izpové, kako je prišel do prave rešitve.

Posljejo orožnike po kmeta, ki je kaj takega tudi pričakoval. Vzemši od svetovalca podarjenih mu dvesto tolarjev s seboj, otide radovoljno z orožniki.

„Glej, glej, tak mož beseda si ti!“ nagovori ga cesar ostro, „ali ti nisem pod smrtno kaznijo ukazal molčati dotlej, da me stokrat ne vidiš v svojej hiši?“ — „Dane besede jaz nikakor nisem prelomil,“ odgovori kmet predrzno. Glejte, cesarska svitlost! ko sem Vas videl desetkrat, nisem se hotel udáti, ko sem Vas videl petdesetkrat tudi ne, isto tako ne, ko sem Vas videl stokrat; a ko sem Vas videl dvestokrat, povedal sem še le skrivnost; — kdo je tedaj prelomil besedo?“ „Nesramni lažnjivec!“ zarohní cesar nad njim, „saj me niti jedenkrat ni bilo v tvojej hiši, kako si me tedaj videl dvestokrat?“

„Motite se, presvitli cesar,“ odreže se pogumno kmetič, ter strese tolarje iz vrečice na mizo, „ali ni na vsakem izmej teh tolarjev Vaša podoba in ali ni tukaj-le 200 tolarjev, — blagovolite le prešteti, in potlej povejte, ali Vas nisem videl dvestokrat v svojej hiši?“ — Vsi navzoči se smejejo kmetovej zvijači, in ko cesar ukaže, odhajajočemu kmetu za njegovo prekanjenost še sto tolarjev odšteti, smijal se je kmetič še najbolje.

Če se je cesar Jožef II. tudi smijal, našemu Martinu ni znano, a plačati je moral óni polovnjak vina ali gosko, ali kaj je vže bilo in to ni Bog si ga vedi kaka malenkost,

Bodimo usmiljeni in odkritosrečni.

(Narodna pripovedka.)



ko sta naš Božji Zveličar in sveti Peter popotovala po svetu, prideta do nekega sela (vasi). Kreneta jo v gostilnico ter prosita za prenočišče. Neusmiljena gospodinja pa jima reče: „Pri nas vže ne moreta ostati. V tej sobi bomo imeli veselico a po drugod imamo polne shrambe različnega blagá. Popotni ljudje pa imajo tudi radi smólaste roke in le prerado se jih kaj prime.“ To rekši, pokaže jima na bližnjem gričku ubožno kočo, rekoč: „Tjã gori pojditã, pri ónej hiši radi prenočujejo prosjake.“

Zveličar in sv. Peter se obrneta ter gresta naravnost proti ubožnej koči. Ko prideta tjã, poprosita za stan, katerega jima usmiljeni ljudje takoj dadó. A siromašni ljudje bi tudi radi postregli popotnikoma ter začnó zbirati drobiž po hramih, da bi poslali po bokal dobrega vina v poprej omenjeno gostilnico. Ali Zveličar jim reče: Čimu bi pošiljali v gostilnico po vina, ko ga imate samí doma?“ Ubožni gospodar gre v klet, in glej! v kleti so polni sodi najboljšega vina a na policah je vse polno suhega mesa in drugih stvari za prigrizek, v kašči in skrinjah je polno žita in drugega blagá. Tudi denarjev se ne manjka. Z jedno besedo: pravi blagoslov božji se je razlil nad ubožno hišo, kder je bilo poprej le pomanjkanje in béda.

Ošabnej gospodinjí pa je še tist večer zbolel mož in vsa živina je poginila še tisto noč. Vino iz polnih sodov je izteklo do zadnje kapljice po kleti. Takó kaznuje pravični Bog skopuhe in neusmiljene ljudi vže na tem svetu.

Pri ubožnej hiši pa je ostal še dalje blagoslov božji. V sadovnjaku je bilo vse polno lepo rudečih in dišečih jabolk. Zaželel si jih je bližnji graščak. Da bi njegovej želji ustregli, pošljejo mu jih polhen košek. Ali deček, ki je nesel jabolka v graščino, bil je hudoben. Srečal je na poti dva popotna možã, ki sta ga vprašala: „Deček, kaj neseš v košku?“ „Nič!“ odgovori deček, smeje se popotnikoma ter gre dalje svojim putem. Ko pride deček v graščino, vidi, da je prinesel prazen košek. — Graščak se razsrđi nad njim in ga kaznuje, ker si je mislil, da se hoče deček šaliti ž njim. Ves osramočen se vrne domóv.

Drugič pošljejo starši drugega dečka z jabolki v graščino. Ta je bil prijazen in odkritosrečen. Tudi ta sreča na poti dva popotnika, ki ga takisto vprašata, kakor poprejšnega. Deček jima pokaže jabolka, rekoč: „Vidita, prijatelja, lepa dišeča jabolka imamo pri nas. Vzemita si jih nekoliko. Nesem je našemu dobremu gospodu graščaku.“ Popotnika se mu zahvalita za ponudbo ter mu obljubita blagoslov božji. Deček pride vesel v graščino ter oddã graščaku poln košek lepó dišečih jabolk. Graščaku se deček takó dopade, da ga vzame za svojega, ker svojih otrok pri graščini niso imeli. Ko se je graščak vže zeló postaral, izročil je posinovljenemu dečku graščino, zemljišče in vse drugo blagó, kar ga je imel. Takó delí Bog usmiljenim, prijaznim in odkritosrečnim otrokom svoj blagoslov.

Zapisal G. Križnik.

—*—

„VRTČEVA“ PRILOGA.

Na Krasu.

I.



Krivnóstne kraške ste vodé,
Rodí se potok, spet umíra,
Na dan prihaja, a požíra
Globoko brezдно spet ga v sé.

Li niste kraške ve vodé
Begočih let podobe vérne?
Iz večnosti se neizmérne
Begoča leta nam rodé.

A kratek, oh! je leta ték!
Nakrát izgine v večnosť némo,
Rodí se drugo, ž njim mi grémo;
Pa spet je tajni skríje vék.

A večnosť tudi nas enkrát
Sebój v skrivnóstni kraj pozóve.
Rabímo prav sedánje dnóve,
Da bomo v raj šli stanováť.

II.

Puščoben ti si, kraški svet!
Po gričih, ki so brez zelénja,
Tu brije burja in ne jénja;
Kedó ti more hvalo pet'?

Vender si slaven, kraški svét!
Če tvoja je zunanjest huda,
Pa v sebi mnoga kriješ čuda,
Ki gleda ptujec jih zavzét.

Osrčeje svoje kažeš ti,
Podzemské gledamo prostore;
Kedó pa popisáti more
Njih kras, ki čara nam očí?

Če zreš samó na lice, glej,
Da lice, dragi! te ne zmóti;
A notranjej srca lepóti
Ostane cena za vselej.

Fr. Krek.



Otrokova večerna molitev.



Angelček prijatelj moj,
Váruj skrbno me nocój!
Tu se vstopi k glavi mi
In zatísi mi očí.
In ko spával bom sladkó,
Vzemi v sanjah me v nebó!
Deni tjà me pred Bogá,
Da ga zrl bom iz srca;
Da v molitvi tam pred njim
Svoje prošnje položim
Za vse óne, ki za mé
Po očetovski skrbé:
Da očetovo glavó,

Čuval mater bo skrbnó;
Brate drage in sestré,
In učitelje skrbné.
Oh za tem pa nesi me
Tjà do Božje Matere,
Ki v naročji Jezuska
Ljubeznivo péstova.
Prosil bodem jo lepó,
Da me ona zmirom bo
Zlá in greha bránila,
Za nebó pripravljala. —
Zdaj pa, angelj, lahko noč!
Skaži svojo mi pomoč!

J. Rejec.



Koliko je vreden jeden „Oče naš.“



adar koli molimo, opravek imamo z Bogom: ali ga česa prosimo, ali mu kaj potožimo, ali se mu pa za kako dobroto zahvalujemo. Lehko rečemo: Molitev je pismo našega srca, katero pošljemo Bogu iz te sôlzne doline, iz tega svetá. Vera naša je pa nebeški pismo-noša, ki nam to pismo nese k Bogu samemu. Po molitvi čutimo vselej nekak blažen mir v naši duši. Ta mir pa je vže odgovor božji. Po molitvi se nam zazdí, kakor bi se ogreli v žarkih nebeškega solnca.

A najlepša molitev je „*Oče naš.*“

Da vidimo, otroci ljubi, kako lepa je ta molitev!

Začnè se takó: „*Oče naš, kateri si v nebesih!*“ Tù imenujemo Boga našega Očeta. Ako je Bog naš Oče, — nu potlej smo mi v nekakem sorodstvu ž njim. In to smo tudi, ker nas je Bog, naš Oče, po svetem Duhu pri sv. krstu posinóvil in za dediče nebeškega kraljestva storil. Naše pokolenje (rod) je torej zeló visoko in slavno. Mi smo rod Božji. In če prihajamo iz takó slavnega rodú, treba je, da tudi živimo, kakor se spodobuje takej rodovini: lepó in dostojno. — Mi smo otroci večnosti, otroci nebeškega kraljestva, plémíči Boga samega!

„*Posvečeno bodi tvoje imé!*“ Imé božje posvečujemo, kadar širimo pravo krščansko izomiko v čast božjo mej ljudi na zemlji ter Boga častimo z lepim in pobožnim življenjem.

„*Pridi k nam tvoje kraljestvo!*“ Kraljestvo božje na zemlji je sveta cerkev Kristusova. Cerkev Kristusova pa je kraljestvo resnice, pravice in mirú. Zatorej molimo, da bi mej vsemi ljudmi po vsem svetu vladala: resnica, pravica in mir božji.

„*Izidi se volja tvoja, kakor v nebesih takó na zemlji!*“ Volja božja nam je razodeta v svetej katóliškej cerkvi. V tej prošnji Boga prosimo, da bi vsi ljudje delali samó to, kar Bog hoče. Da bi se njegova sveta volja na zemlji takó spolnovala, kakor jo spolnujejo angeli in svetniki v nebesih. Da bi nam Bog dal potrebnih močí voljno prenašati tudi bridke ure našega življenja ter zvestó in natančno zvrševati vse naše dolžnosti tudi takrat, če bi nam bilo to še takó težavno.

„*Daj nam danes naš vsakdanji kruh!*“ Tu prosimo Boga, da bi nam dal vse, česar nam je treba, da si telesno in dušno življenje ohranimo. To je: jed, pijačo, obleko, stanovanje itd. Ob enem ga pa tudi prosimo, da bi dobrotljivo od nas odvrnil dragino, lakoto, pa tudi greh, po katerem večkrat take kazni prihajajo. Prosimó ga za naš vsakdanji kruh, katerega smo si samí pošteno zaslužili, kajti kruh, ki je ukraden ali pa nepošteno pridobljen, — ní naš kruh, nego ptuj. V tej prošnji tudi Boga prosimo, da bi nam ne bilo treba pri ptujih ljudeh prositi za košček kruha, da bi imeli sami svoj kruh, da bi ne bili prosjaki.

„*In odpusti nam naše dolge, kakor tudi mi odpuščamo svojim dolžnikom!*“ — Tukaj prosimo, da bi nam Bog odpustil naše grehe, ter obljubujemo, da hočemo

tudi mi odpustiti vsem ónim, kateri nas žalijo in preganjajo. Če bi bili ljudje pomirljivi, če bi drug drugemu radi odpuščali razžaljenja, — ne bilo bi na svetu toliko pravn in zaporov; poravnali bi se samí mej sebjó. Večkrat se pripeti, da imovit gospodar zaradi kakega majhnega razpóra, ki ga ima s svojim sosedom, potroši po pravadah vse svoje premoženje, zadolži se in postane prosjak.

„*In ne vpelji nas v skušnjava!*“ Na svetu je povsod dosti priložnosti, da lahko kaj hudega storimo. Imaš priložnost, da lahko koga prevariš; imaš priložnost, da kradeš in se na nepošten način obogatiš. Tu je pač treba pokazati, da si junak božji ter premagaš vsako skušnjava, ki te napeljuje na greh. Ako si le pameten, vse to ti je prav lahko. Kadar kaj takega zaželiš, kar je greh, takój iz začetka je treba, da zatareš v sebi hudo poželenje. Kadar začne hiša goretí, ogenj lahko s prstom pogasiš; kadar je pa hiša vže vsa v plamenu — potlej je prepozno.

„*Temuč reši nas od hudega!*“ to je: od vsakega greha. Tù prosimo, da bi nam bil Bog sam v pomoč, kadar se borimo z grehom ter bi nas obvaroval večnih in časnih kazni, ki pridejo po grehu, ki je največje zló na svetu.

Vidite, otroci, to je pač lepa molitev „Oče naš“. V resnici lepa! — In kdo je sestavil to lepo molitev?

Učenci Kristovi prišli so nekoč žalostni k njemu in mu rekli: „Gospod! učenci Ivana Krstnika znajo tako lepo moliti, a mi ne znamo; osramotili so nas! Daj, nauči tudi nas, kako naj molimo k Bogu! In Jezus jim reče: „Kadar mólite, molite takó-le: Oče naš, kateri si v nebesih“ itd.

V starej dóbí, za časa sv. Ivana Zlatousta, živel je v malej Aziji imovit trgovec. Tudi on je v istem času vzprejel Kristovo vero. Ko se je učil moliti „Oče naš“, zeló se mu je ta molitev dopala. A on je bil trgovec; sodil in meril je vse le po novcih (denarji). Pa še danes je dosti ljudi, ki čujejo na imé kristjani, a merijo in ocenjujejo človeka le po njegovem imetku. Kdor ima mnogo premoženja, imovit je, in ta je mnogo vreden. Kdor je siromak — ta je nič na svetu in zanj se le malokdo briga. — Takó si je mislil tudi naš trgovec. Zatorej pošlje svojega slugo k sv. Ivanu Zlatoustu, da ga vpraša: Koliko je vreden jeden „Oče naš“? Sluga otide. Potujoč dva meseca, dospeje do sv. Ivana Zlatousta ter mu reče: „Sveti oče! Moj gospodar me pošlje, da te vprašam: koliko je vreden jeden „Oče naš“? Sv. Ivan Zlatoust mu odgovori: „Jeden zlat novčič.“

Sluga se poslovi in vrne k svojemu gospodarju trgovcu. Ko pride čez dva meseca domóv, reče: „Sv. Ivan Zlatoust mi je dejal, da je jeden „Oče naš“ vreden jeden zlat novčič.“

Trgovec vpraša slugo: „Ali si pa tudi vprašal, kako velik da je ta novčič?“ Sluga odgovori: „Tega nisem vprašal.“

„Pojdi tedaj zopet nazaj in vprašaj ga, kako je velik ta zlat novčič?“

Sluga zopet otide na daljni pot. Ko pride drugič do sv. Ivana Zlatousta, reče mu: „Moj gospodar želi zvedeti, kako da je velik ta zlat novčič?“

Sv. Ivan Zlatoust odgovori: „Tako velik kakor solnce.“

Ko se sluga domóv povrne, reče svojemu gospodarju: „Sv. Ivan Zlatoust mi je dejal, da je jeden „Oče naš“ vreden jeden zlat novčič, takó velik kakor solnce.“

Trgovec reče: „Ali si pa tudi vprašal, kako je debel?“

„Ej, tega pa zopet nisem vprašal, ker mi tega nisi naročil,“ odgovori sluga.

„Pojdi tedaj in vprašaj tudi to,“ ukaže mu trgovec. Sluga otide. Ko pride tretjič do sv. Ivana Zlatoustu, reče mu: „Moj gospodar me zopet pošlje, da te vprašam, kako je debel ta novčič.“

Sv. Ivan Zlatoust odgovori: „Debel mora biti kakor ves svet, kajti „Oče naš“ je beseda božja iz ust Sina božjega; a Bog je z besedo ustvaril ves svet. Vsaka beseda božja pa je vredna toliko in še več kakor ves svet.“

Razven tega je še „Oče naš“ angelj váruh človeške duše. Kdor s pravo pobožnostjo in prav iz srca „Oče naš“ moli, njegove duše ne bode prevladal greh. Jedna sama človeška duša pa je več vredna, kakor ves svet, kajti sam Sin božji, ki je gospodar vsega sveta, daroval je samega sebe v odrešenje duš naših.

(Po „Golubu“ preložil Iv. T.)

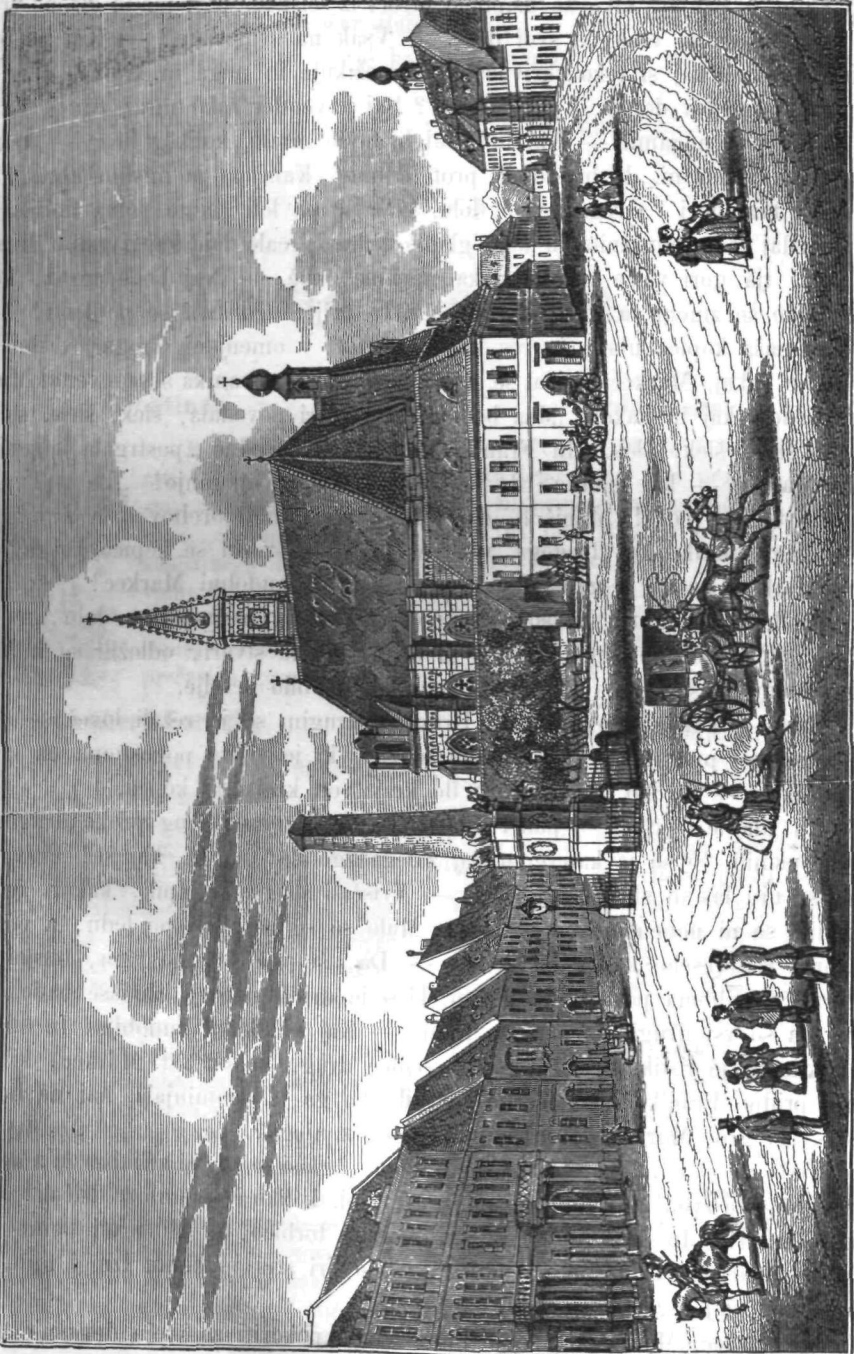
—*—

K o l o š.



pretečenem letu opisali smo ob kratkem veliko kneževino Erdeljsko, ki je vzhodna mejna višava našega cesarstva, obdana na vseh straneh z gorami, ter vam podali tudi sliko, ki vam kaže Erdeljce v njihovej lepej narodnej noši (glej „Vrtec“ 1887. l. str. 153). Danes pa vam „Vrtec“ kaže prav dobro narejeno podobo mesta Kološa (Klausenburg), ki se šteje mej najimenitnejša mesta v magjarskej pokrajini Erdeljske kneževine. Kološ (po magjarsko Kološvar), leži ob malem Samoši, dotoku reke Tise, in je največje mesto v Erdeljskej kneževini. Mesto ima lep trg, ki se razprostira v tako obsežen prostor, da je videti, kakor bi imelo mesto mnogo več prebivalcev, kakor jih ima v resnici. Mesto šteje okoli 26.000 prebivalcev in je poglavitni sedež imenitnejših erdeljskih rodovin. V gotiškem slogu izpeljano cerkev sv. Mihela, katero je 1414. leta dodelal ogerski kralj Žiga, imajo še danes katoličani v svojem posestvu. V najbližej okolici Kološkega mesta ležeča predmestja nastala so v novejšej dóbi in so zidana po magjarskem okusu. Ceste so široke in zelo prašne, a večinoma nizke hiše stojé zadej za zelenimi vrtovi. Posebnih znamenitostij Kološ nima. Na glavnem trgu stoji kaj lepa cerkev sv. Mihela, katero smo vže poprej omenili; mesto ima tudi lep muzej, ogersko gledališče, vseučilišče (ustanovljeno 1873. l.) in več grofovskih palač. Še danes stoji rojstna hiša ogerskega kralja Matije Korvina, ki je bil rojen v Kološvaru dné 27. marca 1443. l. — Kakor znano, prišel je Matija Korvin po smrti svojega očeta, junaškega Ivana Hunjadija, v roke češkega kralja Ladislava, ki ga je imel na Dunaji in v Pragi dlje časa zaprtega, a po njegovej smrti (1457) je bil izvoljen za ogerskega kralja. Ko je iz Ogrskega prišlo poročilo o tej volitvi, izpustil je Jurij Podiebradski imenitnega ujetnika iz zapora ter mu obljubil svojo hčer Katarino za ženo, da bi si tako pridobil mogočnega zavéznika. — Priimek Korvin izvira od tod, ker so Hunjadiji krokarja, ki se po latinsko „corvus“ imenuje, z zlatim prstanom v kljunu nosili v svojem grbu. Ko je namreč Ivan Hunjadi še kot otrok s svojo materjo in njenim bratom potoval iz Erdeljskega, svoje domovine v Pešto, priletel je, kakor nam poroča pripovedka, krokar ter odnesel igrajočemu detetu dragocen, zlat prstan; a ujec je ustrelil predrzno ptico s svojim samokresom. Zunaj mesta se vidijo na zelenem

gričku razvaline nekdanje benediktinske opatije, posvečene Kološ-Monostorskej Gospej Sveti. Imovina te opatije odmenjena je katoliškim učilnicam. — Mesto Kološ je bilo nekdanj mogočno in imovito mesto, a danes je le nekako zbirališče



Mesto Kološ.

uradnikov, učenjakov in bogatih ogerskih plemenitažev. Kološ je dandanes popolnoma ogersko mesto.

Na ledu.



ra v zvoniku je udarila štiri — šola je minola. Oj veselje! Kakor čebelic roji iz panjev, takó se usipljejo otroci iz šolskega poslopja in glasno vriščeje razhajajo se vsak na svoj dom. — Vsak na svoj dom? — Kaj pa le ona kopica tám-le, kaj si tako skrivnostno namežikuje in miga in kima? Mar je ni misel iti naravnost domóv k gorkeji peči? Saj je vender takó mráz zunaj, da sneg kar hrešči pod nogami. — Kaj to! Naj le bode mráz, kolikor hoče — tem poniglavčekom videti ni, da bi stopali proti domu. Kam pa jo mislijo ubrati?

Aj, tam gori v Grogarjevem dolu, kder je po leti vedno polna dolina vode, tam je zdaj voda zamrznila in lepo gladko ledeno zrcalo daje kaj izvrstno drsališče. Tjã gori, tjã gori vleče otroke neka nevidna moč. — Naj bode mráz, kolikor hoče! Kdo se zmeni za mráz, če je pa tako prijetno dričati se po ledu!

In naša kopica ubere jo res kar naravnost v omenjeni Grogarjev dol.

„Le čakaj, Markec, dričati se greš!“ zapretila je Franika sosedovemu Markeu, dobro vedoč, kaj in kako. „Jaz bodem pa materi povedala, šlek, šlek, šlek, pa te bodo šlek, šlek, šlek.“ In Franika je Markeu poredno „postrgala korenjček.“ — In Markec — kaj menite, da je bil hud nad to opomnjo! „Le teči,“ dejal je „urno teči povedati! Meniš li, da ti bode moja mati orehov dala zato? Aha, kaj drugega morda, kaj drugega, vže veš kaj — —“ In še kepico snega je pograbil Markec, pa ga je zalučal v Franiko. Oj ti hudobni Markec!

Za dobre četrť ure pa so bili otroci vže vsi v Grogarjevem dolu, na ledu. Torbice, v katerih so imeli knjižice in druge šolske stvari, odložili so h kraji v sneg, potem pa so se jeli dričati po ledu, da je biló veselje.

Bzzz — kakó je to šlo! . . . Drug za drugim so jo rezali loveč se in mahaje z rokami prav takó, kakor leseni možici, ki je vidite pogostoma na strehah in dimnikih. — In šlo je od konca do kraja, od kraja do konca.

Ali zdaj lè — o joj — padel je prvi in za njim vsi, drug preko drugega . . . Bog se usmili, če se je kateremu kaj žalega zgodilo! — Ej, kaj še! Prav nobenemu se niti las ni skrivil na glavi. — Vriščali so res in upili, kakor cigančki, a zgodilo se ni nobenemu nič žalega. Malo so se povaljali po ledu, a potlej je šlo zopet vse veselo, kakor od konca. — Dã, še več! Samó vam, otroci ljubi, naj práv na tihoma povem, da je óni, ki se je dričal naprej, navlašč padel, samó za to, da so vsi drugi popadali za njim. — Kaj nè, kaka hudobija! In ali veste tudi, kdo se je tistikrat dričal prvi? Nihče drug, kakor tist Markec, ki je bil poprej pridno Franiko tako osorno zavrnil, ko ga je opominjala, naj ne hodi na led! — Ti grdi Markec, ti! Kaj neki bode z njega? —

Toda — „bóm, bóm, brž na dóm, dóm“ oglasi se zdajci véliki zvon z zvonika.

„Joj, vže zvoní!“ vzdihovali so otroci, „joj, koliko časa smo se dričali! Karani bomo, karani!“ In urno so pobrali vsak svojo torbico ter šli proti domu kakor bi je veter nesel. Ali tesno pa je vender bilo pri sreci vsakemu izmej njih. „Kaj bode doma zdaj-lè? Uj, če bode šiba pela!“

In Markec, Markec, ta se je moral še le pokoriti za svoje denašnje grehe!

Hiša njegovih starišev leži proč od ceste maló v stran. Vsi drugi toyáriši otišli so po cesti dalje, a on je moral sam proti domu. Temà je bila vže skoraj

in — sam! Oj kako ga je bilo strah, ker je imel vest nemirno. In mraz ga je zbadal v nosek in v ušesa! A to še ni bilo vse. Zdaj-lè bode še doma, kar bode. Kaj neki? I dobrega vže nič!“ — Oj nikoli več se ne pojde dričat!

In res se je Markeu tist večer slabo godilo.

Veste, otroci ljubi, kako ga je kaznovala mati? Brez večerjè je moral iti spat, pa še tepen hi bil skoraj!

Pač je hudo, da mora táko veselje prepovedano biti?

—m—

Listje in cvetje.

Drobtine.



Pobrala nam je zopet prav nanagroma nemila smrt plemenitega, dobrega, občespoštovanega, značajnega in požrtvovalnega dušnega pastirja. Umrli je v 24. dan decembra pretečenega leta prečastiti gospod

Lambert Ferčnik,

konzistorijalni svetovalac, dekan in župnik v Žabnicah na Koroškem.

Bil je rajnki iskren domoljub in zelo marljiv slovenski pisatelj, ki je mnogo lepega napisal v „Besednika“ in „Slov. Prijatelja“. Spisal je tudi životopis nepozabljivega nam Antona Janežiča v „Večernicah“ in prelepo knjigo „Slovenski Goffine“ ali razlaganje cerkvenega leta, ki jo je v dežel dala „družba sv. Mohora“ v Celoveu. Plemeniti pokojnik je vsestransko podpiral naše domače slovstvo ter je bil tudi velik prijatelj slovenske mladini. Vsa leta, kar izhaja naš list „Vrtec“, bil mu je zvest naročnik ter nam vselej želel ob novem letu najboljšega uspeha. Par dni pred svojo smrtjo (17. dec.) poslal nam je še naročnino za letošnje leto, želeč nam prav obilo naročnikov. Kdo bi si bil mislik, da prvega našega lista v tem letu ne dobi več v roke! — Hvaležen spomin mu bodi ohranjen v našem „Vrtcu“, a Ti slovenska mladina spomni se ga v molitvi, kadar moliš za dobrotnike in dušne pastirje svoje. Bog mu daj večni mir in pokoj!

Grda leska.

Tist večer, ko Miklavž je nòsil, Takó lepó Bogá sem prosil, Da bi prinesel mi konjiča, Kot ga imá Milánov z Gríča In pri Seljaku je na pródaj. — Oh, drugo jutro na vse zgódaj Sem gledat šel, kjer sem nastavil — Pa kaj bi vam še dalje pravil! — Enkrat molíti sem pozábil, Pa brž Miklavž je to porábil In ni prinesel mi konjiča, Kot ga ima Milnov z Gríča; Prinesel mi je lesko grdo — Nad sto imá jih naše brdo, Čímu potem bi kdo jih nosil! Jaz pa lepó sem Boga prosil, Da vedno bo me k sebi vábil, In nikdar nanj ne bom pozábil, Zdaj pa Miklavž ne bo nikoli Več rekel: Zorko pa ne moli! In vem, da Bog Miklavžu vélel Prínesti bode, kar bom želél!

Pametnice.

- * Kdor uboga rad in moli, Bog ne zabi ga nikoli.
- * Kdor ljudi rad obrekuje, Božja roka ga kaznuje.
- * Mnogo kder še govori, Tam je mnogo tud' laži.
- * Najlepša cvetice, kar svet jih imá, Je čista nedolžnost v sredini srcá.

A. Pin.

Briljant.

(Priobčil F. Š.)

A
a e m
a č e r s
a a e i k m r
a g i l n
o o k
a

Preložite v vsakej vodoravnej vrsti črke takó med sebjó, da bodo nekaj pomenile! Potem do- bite v srednjey vodoravnej in naopičnej vrsti isto besedo.

((Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.))

Uganka.

(Priobčil Ed. Planinšek.)

Videti je kakor mačka,
Ima kremplje kakor mačka,
Lovi miši kakor mačka,
In vender ni mačka.

Kaj je to?

Nové knjige in listi.

* Popotnikov koledar za slovenske učitelje 1888 s popolnim šematizmom šolskih oblastnij, učiteljišč, ljudskih gol in učiteljskega osebja po Južno-Štirskem, Kranjskem, Primorskem in slovenskem delu Koroškega po stanji v začetku šolskega leta 1887/88. II. leto. Sestavil in založil Miha J. Nerat, nadučitelj in „Popotnikov“ urednik v Mariboru. V 8^o, 161 str. — Z veseljem pozdravljamo tudi II. letnik „Popotnikovega“ kole- darja“ želeč, da bi ga ne bilo nobenega domo- ljubnega slovenskega učitelja, ki bi ne imel tega „Koledarja“. Cena mu je s poštnino vred 1 gld. 20 kr. Naročila naj se pošljajo na upravništvo „Popotnika“ v Mariboru (Reiserstrasse 8).

* Gluhomutee in nja obrazovanje, z navodom, kako gluhoneme otroke doma izrejati in v domači šoli pouče- vati. Spisal Janez Koprivnik, e. kr. vadnični učitelj v Mariboru. Vel. 8^o, 55 str. — Tudi ta knjiga bođe dobro došla po- sebno ónim našim učiteljem, ki imajo v šoli ka- kega gluhonemega otroka. Priporočamo jo prav živo vsakej ljudskej šoli, da si jo naroči za svojo knjižnico. Dobiva se pri spisatelju s poštnino vred za 40 kr. (brez poštnine po 35 kr.).

Vabilo k naročbi.

Z denašnjim listom stopi „Vrtec“ v svoje **osemnajsto leto** ter uljudno vabi vse prijatelje slovenske mladine k prav obilem naročevanju. V toliko letih je naš „Vrtec“ vže dobro znan po vsem slovenskem svetu, zatorej bi bilo le odveč, ako bi poročali na dolgo in široko o njegovej nalogi in vsebini. Nadejamo se, da nam naši stari naročniki ostanejo zvesti ter nam tudi to leto ne vzkrátijo svoje podpore, marveč da si bodo prizadevali, pridobiti nam še kakega novega naročnika. Prosimi bi samó to, naj bi se vsak podvizal z naročnino, da bomo znali primerno število pri- hodnjega lista prirediti in razposlati.

Denašnje **prvo številko** razposlali smo na **ogled** vsem domoljubom in prijateljem naše nežne slovenske mladine. Kdor ne želi naročiti se, prosimo ga najuljudneje, da nam list vrne. Nič družega ni treba, kakor to, da se zapiše na **ovitek**: „ne vzprejme se!“ in list se oddá na dotično pošto.

„Vrtec“ **stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr.** — Naročnina se najhitreje in najceneje razpošilja s poštnimi nakaznicami (Post- anweisungen), ki se na vsakej pošti dobé.

Uredništvo „Vrtčevo“,

mestni trg, št. 23 v Ljubljani.

Vsem našim čast. gg. naročnikom srečno in veselo novo leto Bog daj!

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gld. 60 kr., za pol leta 1 gld. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, šte. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdatelj. založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisknila Klein in Kovač v Ljubljani.